

Obs! Anvisningen har uppdaterats den 16.4.2020 och den ersätter den tidigare anvisningen av den 20.3.2020

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS ANVISNING

Beaktande av undantagssituationen på grund av covid-19 inom social- och hälsovårdstjänsterna på basnivå

I undantagsförhållanden ska tillgången till social- och hälsovårdstjänster på basnivå tryggas och särskild vikt ska fästas vid utsatta klienter och klienter som behöver särskilt stöd. Trycket på tjänster inom den specialiserade vården kan minskas genom fungerande tjänster på basnivå.

Statsrådet har den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president konstaterat att sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011) råder i landet. COVID-19-pandemin handlar om en farlig väldigt brett utspridd smittsam sjukdom som till sina verkningar motsvarar en särskilt allvarlig storolycka. På grund av coronaviruspandemin har statsrådet med stöd av beredskapslagen beslutat genomföra ett antal åtgärder som ska trygga vårdkapaciteten och pandemiberedskapen samt de nödvändiga och behövliga social- och hälsovårdstjänsterna. Om ibruktagande av befogenheter enligt 88 § i beredskapslagen utfärdades den 18 mars 2020 en förordning av statsrådet (125/2020). Samma dag utfärdade statsrådet också en förordning om kommunens rätt att avvika från tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård och från bedömningarna av servicebehovet inom socialvården (127/2020). Förordningarna är i kraft till den 13 april 2020. Därefter har statsrådet den 31 mars 2020 utfärdat en förordning om fortsatt utövning av befogenheter i enlighet med 86, 88, 93, 94 och 109 § i beredskapslagen fram till den 13 maj 2020, och riksdagen har godkänt den 2.4.2020. Statsrådet har den 6 april 2020 med stöd av det som nämns ovan utfärdat en tillämpningsförordning om kommunens rätt att tillfälligt avstå från att iaktta tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård och för påbörjande av bedömning av servicebehovet inom socialvården. Förordningen trädde i kraft den 14 april 2020 och den avses gälla till den 13 maj 2020. Statsrådet har dessutom den 6 april 2020 utfärdat en förordning genom vilken rätten att avvika från anställningsvillkoren och uppsägningsrätten enligt 93–94 § i beredskapslagen fortsatt till den 13 maj 2020. Avvikelsen gäller arbetstidslagens bestämmelser om vilotider och övertidsarbete, givande av semester samt uppsägningstidens längd inom hälso- och sjukvården och socialväsendet. Riksdagen har godkänt tillämpningsförordningarna 16.4.2020.

Social- och hälsovårdsministeriet påpekar att trots att situationen är exceptionell ska kommunerna trygga klienternas rätt att få de social- och hälsovårdstjänster som de behöver enligt sina individuella behov, med undantag för vissa specialarrangemang som situationen kräver. Befogenheterna enligt beredskapslagen får utövas endast på ett sådant sätt som är nödvändigt för att syftet med lagen ska kunna nås och som står i rätt proportion till det mål som eftersträvas genom utövandet av befogenheterna. Social- och hälsovårdsministeriet poängterar att syftet med de aktuella specialåtgärderna är att bromsa upp sjukdomens spridning i Finland så att så få människor som möjligt behöver sjukhusvård samtidigt.

Samma dag utfärdade statsrådet också en förordning om kommunens rätt att avvika från tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård och från bedömningarna av servicebehovet inom socialvården (127/2020). I första skedet gäller förordningarna fram till den 13 april 2020.

Social- och hälsovårdsministeriet påpekar att trots att situationen är exceptionell ska kommunerna trygga klienternas rätt att få de social- och hälsovårdstjänster som de behöver enligt sina individuella behov, med undantag för vissa specialarrangemang som situationen kräver. Befogenheterna enligt beredskapslagen får utövas endast på ett sådant sätt som är nödvändigt för att syftet med lagen ska kunna nås och som står i rätt proportion till det mål som eftersträvas

genom utövandet av befogenheterna. Social- och hälsovårdsministeriet poängterar att syftet med de aktuella specialåtgärderna är att bromsa upp sjukdomens spridning i Finland så att så få människor som möjligt behöver sjukhusvård samtidigt.

Skyldigheten att ordna social- och hälsovårdstjänster kvarstår också i undantagsförhållanden

I 17 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) finns bestämmelser om bekämpning av infektioner i social- och hälsovårdens verksamhetsenheter. Enligt paragrafen ska verksamhetsenheten svara för ändamålsenligt skydd för och placering av patienterna, klienterna och de anställda. Chefen för verksamhetsenheten kan meddela besöksförbud.

En verksamhetsenhet inom social- och hälsovården kan stängas med stöd av 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar. Detsamma gäller läroanstalter, daghem, bostäder och motsvarande lokaler. Även allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar kan enligt bestämmelsen förbjudas. Syftet med åtgärderna är att så få människor som möjligt som vistas i samma rum utsätts för smitta. Beslut om att stänga en verksamhetsenhet kan fattas av den nämnd som ansvarar för social- och hälsovården i kommunen och av regionförvaltningsverket om det behövs inom flera kommuners område.

Det bör noteras att lagen om smittsamma sjukdomar inte ger rätt att helt dra in ens en enskild social- eller hälsovårdstjänst. Den verksamhet som är nödvändig ska ordnas i kommunen efter behov. Det individuella behovet av tjänster ska i sista hand bedömas separat för varje person så att ingens rätt till försörjning och omsorg i sista hand riskeras. Det är dock ändamålsenligt för kommunerna att med framförhållning bedöma den eventuella personalbristen och förändringen av prioriteringarna i verksamheten, det vill säga för vilka personer eller klientgrupper är det av kritisk betydelse att ordna det stöd de behöver och se till att eventuella omorganiseringar av arbetsuppgifterna inom kommunens social- och hälsovård inte riskerar hälsan och säkerheten för personer i behov av särskilt stöd.

Fokus på utsatta klienter och klienter som behöver särskilt stöd

Kommuninvånarna måste tryggas nödvändig hälso- och sjukvård, omsorg och försörjning även i undantagsförhållanden. När epidemin drar ut på tiden bör det noteras att även personer som utöver hälsoproblem har ekonomiska svårigheter eller någon annan kris kan söka sig till hälso- och sjukvårdsmottagningar. Deras situation ska bedömas på behörigt sätt och hänvisas till social- och hälsovårdstjänster efter behov. Också nödvändiga tolktjänster måste ordnas. Den befolkningsgrupp som inte talar eller förstår finska eller svenska eller är analfabetisk ska också på ett lämpligt sätt ges information om både COVID-19 och de anvisningar som gäller den (till exempel videor, lättläst information och tolktjänster).

Inom social- och hälsovården ska man alltid se till att intressen för de klienter som behöver särskilt stöd blir tillgodosedda. Undantagsförhållandena framhäver detta behov. När hjälpbehovet blir större, ska lättillgängliga handlednings- och rådgivningstjänster ökas med beaktande av de människogrupper som inte kan nås via distans- eller telefonrådgivning. Utöver handlednings- och rådgivningstjänster med låg tröskel ska man särskilt se till att de klientgrupper som behöver tillfällig inkvartering eller nödinkvartering och omsorg har tillgång till dessa tjänster. Vid behov ska kapaciteten ökas. Även dagverksamheten för bostadslösa ger en möjlighet att nå särskilt utsatta personer och utöver att tillgodose deras nödvändiga grundläggande behov ska man också se till att de får anvisningar och nödvändig information om epidemin.

Även i undantagsförhållanden ska de skyldigheter som följer av FN:s konvention om barnets rättigheter och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning beaktas när det gäller att trygga dessa personers rättigheter.

Barnets rättigheter och barnets bästa bör tillgodoses så fullt ut som möjligt också i undantagsförhållanden. Även om barnets rätt till utbildning, hobbyer och nära kontakter utanför hemmet har begränsats, ska barnen tryggas den vård

och omsorg som de behöver samt skyddas mot våld och vanvård. Inom all myndighetsverksamhet ska i första hand beaktas barnets bästa.

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Enligt artikel 11 i konventionen ska det allmänna vidta alla nödvändiga åtgärder för att i risksituationer garantera skydd och säkerhet för personer med funktionsnedsättning.

Det är viktigt att verksamheten inom primärvården fortsätter så normalt som möjligt

Med stöd av de befogenheter som anges i 2 § i förordningen om tillämpning av beredskapslagen kan kommunen avstå från iakttagandet av i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) föreskrivna frister vid ordnande av icke brådskande vård, om det är nödvändigt för ordnande av brådskande vård och om patientens hälsa inte riskeras av att tidsfristen överskrids.

Statsrådet har den 17 mars 2020 med stöd av beredskapslagen också utfärdat en förordning om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen. Förordningens giltighetstid har fortsatts till den 13 maj 2020. Syftet med förordningen är att säkerställa en tillräcklig personalstyrka under virus epidemin för att man ska kunna trygga en tillräcklig funktionsförmåga inom social- och hälsovårdstjänsterna. Arbetsgivaren får vid behov avbryta arbetstagarens semester eller flytta tidpunkten för när semester ges, avvika från skyldigheten att inhämta arbetstagarens samtycke till övertidsarbete samt avvika från bestämmelserna om vilotid. Social- och hälsovårdsministeriet betonar att införandet av de undantagsåtgärder som föreskrivs i förordningen förutsätter att åtgärderna behövs på grund av coronavirusepidemin och att åtgärderna inte äventyrar säkerheten i arbetet eller arbetstagarens hälsa.

En god och tillräckligt omfattande verksamhet inom primärvården gör det möjligt för den specialiserade sjukvården att också i en pandemisituation koncentrera sig på sin uppgift att vårda patienter som behöver specialiserad sjukvård. Därför är det viktigt att primärvårdens verksamhet fortsätter så normalt som möjligt. Man bör inte avvika från fristerna för icke brådskande vård förrän resurserna inte räcker till för att hantera infektionsläget. När antalet patienter är måttligt och det finns tillräckligt med personal, bör basfunktionerna inte minskas i onödan. Även om epidemin drar ut på tiden, bör den som ordnar hälso- och sjukvårdstjänster också erbjuda förebyggande och icke-brådskande vård för att upprätthålla befolkningens hälsa. Det är också bra att hänvisa patienterna till distansservice (t.ex. coronarådgivningens jourtelefon 116117).

Coronavirusinfektioner och misstankar om coronavirusinfektioner ska i mån av möjlighet koncentreras till ett eller några verksamhetsställen. Den allmänna principen är att fysiska mottagningar används endast när undersökningen eller vården av patienten förutsätter att patienten och den person som behandlar patienten är befinner sig i samma rum. Utbudet av telefontjänster och andra distanstjänster utökas i alla funktioner. Före patienten kommer in för vård bedöms vårdbehovet i regel per telefon. Medborgarna kan också bedöma sin egen sjukdomsrisk via webbplatsen OmaOlo, där det finns en symtomenkät om coronavirusinfektionen. Den digitala hälsotjänsten Hälsobyn och Institutet för hälsa och välfärd har på sina webbplatser samlat information om infektionen och om metoder för att handskas med oro och osäkerhet.

I en svår epidemisituation prioriteras patienter i behov av brådskande vård. I akuta situationer, där brådskande vård måste prioriteras, kan tillhandahållandet av icke brådskande vård vid behov riktas så att man fokuserar på att ge god vård till riskgrupper samt till patienter i särskilt behov av stöd. Till exempel hos vissa patienter inom mentalvården kan eftergifter i den icke brådskande vården leda till ökad användning av jourtjänster. Förebyggande rådgivningsbyråtjänster som är viktiga särskilt för utsatta familjer ska tillhandahållas i mån av möjlighet. Inom elevvården fortsätter samarbetet med bildningsväsendet (psykolog- och kuratorstjänster). De omständigheter som ska beaktas inom mun- och tandvården på basnivå är till sina huvudprinciper desamma som inom den övriga primärvården.

Inga uppgifter som är väsentliga för folkhälsan får avbrytas helt och hållet. Om personalen överförs från sina ordinarie uppgifter till andra uppgifter är det viktigt med introduktion i det nya arbetet.

Tillgången till tillräcklig basservice ska tryggas

Med stöd av de befogenheter som anges i 3 § i förordningen av den 6 april 2020 om tillämpning av beredskapslagen får kommunen avstå från att iaktta den tidsfrist för påbörjande av bedömningen av servicebehovet som föreskrivs i 36 § 2 mom. i socialvårdslagen (1301/2014). Möjligheten att avstå från tillämpningen gäller inte de frister som anges i 1 och 3 mom. Regleringen gör det möjligt för kommunen att skjuta fram bedömningen av servicebehovet utöver den tidsfrist på 7 vardagar som anges i 2 mom. Detta får inte leda till att personens oundgängliga försörjning och omsorg äventyras. Behovet av brådskande hjälp ska fortfarande bedömas omedelbart. Förordningen ska tillämpas endast om det är nödvändigt för att trygga medborgarnas nödvändiga omsorg och försörjning.

Slopandet av tidsgränsen som gäller påbörjande av bedömningen av servicebehovet ger inte kommunen rätt att avstå från att ordna lagstadgad socialservice och inte heller från sina övriga skyldigheter enligt socialvårdslagen. Också befintliga klientrelationer inom socialservicen kvarstår. Bedömningen av servicebehovet ska i fråga om alla klienter påbörjas utan dröjsmål och slutföras utan ogrundat dröjsmål. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en snabb bedömning av servicebehovet hos äldre personer och personer som behöver särskilt stöd. Om klientens eller familjens behov av socialservice redan tidigare har bedömts och till exempel hemservice eller arbetsverksamhet är nödvändig för att trygga personens välbefinnande, omsorg eller utkomst, ska servicen fortsätta även i undantagsförhållanden enligt kommunens bedömning. Med detta avses till exempel att de öppenvårdstjänster som är nödvändiga för individens välbefinnande tryggas.

Slopandet av tidsfristen för inledande av bedömning av servicebehovet gäller inte de tidsfrister som föreskrivs i barnskyddslagen och handikappservicelagen.

Kommunen ska ordna stödåtgärder inom barnskyddet

Barnets bästa ska prioriteras i all myndighetsverksamhet. Kommunen ska ordna stödåtgärder inom barnskyddet och de kan inte kategoriskt frångås i beredskapssyfte. Om familjens behov av barnskydd redan tidigare har bedömts och till exempel hemservice är nödvändig för att trygga barnens välbefinnande, bör servicen fortsätta även i undantagsförhållanden enligt kommunens bedömning. Slopandet av tidsfristerna för bedömning av servicebehovet gäller inte de tidsfrister som föreskrivs i barnskyddslagen. Även behovet av stöd hos andra personer som behöver särskilt skydd ska alltid bedömas tillräckligt snabbt, eftersom personerna inte alltid själva förmår söka hjälp när de behöver det.

Enligt regeringens anvisningar ska barn och unga undvika socialt umgänge, bland annat bollspel, i större grupper. Besöken till barnskyddsenheterna ska i mån av möjlighet minimeras till att omfatta personer i barnets närmaste krets och barnets familj, och telefonsamtal och videokommunikation ska prioriteras. Vid barnskyddsenheterna gäller inget besöksförbud, om det inte särskilt har fattats ett noggrant avgränsat beslut om detta som en nödvändig åtgärd i enlighet med 17 § i lagen om smittsamma sjukdomar.

Om ingen av barnskyddsenhetens eller familjens medlemmar har försatts i karantän enligt lagen om smittsamma sjukdomar, kan barnets eller den unga personens rörelsefrihet, kontakter och hemledighet inte begränsas ofrivilligt utan barn- och situationsspecifik prövning och iakttagande av bestämmelserna i barnskyddslagen. När det gäller hemledigheter för barn ska situationen bedömas individuellt och man ska sträva efter att i samförstånd flytta semestern för att förhindra spridning av coronaviruset. Om samförstånd inte nås, kan man för barnet vid behov och om förutsättningarna enligt barnskyddslagen uppfylls, fatta ett beslut om att begränsa barnets kontakter eller rörelsefrihet. I detta fall ska särskild uppmärksamhet fästas vid motiveringen till beslutet och beslutet ska ges till parterna tillsammans med besvärсанvisningar. Social- och hälsovårdsministeriet har preciserat verksamhetsprinciperna för besök och kontakter inom barnskyddets vård utom hemmet i sin anvisning av den 1 april 2020. I anvisningen påminns

om att ett beslut om begränsning av rörelsefriheten eller kontakterna som fattats med stöd av barnskyddslagen aldrig kan vara en allmän begränsning som gäller alla, utan den ska alltid grunda sig på individuell prövning för varje enskilt barn.

Tillräckliga resurser ska riktas till behandlingen av utkomststödsärenden

Social- och hälsovårdsministeriet betonar att utkomststöd är ett centralt instrument för att trygga minst den oundgängliga utkomst som människor och familjer i Finland behöver för ett människovärdigt liv. Kommunerna och FPA ska i mån av möjlighet sörja för att rikta tillräckliga resurser till behandlingen av detta stöd som tryggar utkomsten i sista hand. Både FPA och kommunerna ska prioritera brådskande ansökningar om utkomststöd. Samtidigt ska man också sörja för att det fortfarande är möjligt att sköta ansökan om stödet genom att besöka ett verksamhetsställe personligen. Om FPA:s resurser att svara på ett brådskande hjälpbehov inte räcker till på grund av anhopning av ärenden, kan kommunerna med stöd av 14 § 3 mom. i lagen om utkomststöd bevilja förebyggande utkomststöd för att trygga brådskande och nödvändig hjälp oberoende av FPA:s beslut om grundläggande utkomststöd.

Kommunerna och Folkpensionsanstalten ska samarbeta så flexibelt som möjligt för att personer i särskilt utsatt ställning kan tryggas boende, mat och medicinering. Kommunernas kompletterande och förebyggande utkomststöd ska användas vid behov som hjälp om t.ex. det att barnen stannar hemma från skolan, den obligatoriska karantänen i hemmet eller extra kostnader för mat orsakar sådana extra utgifter för en person eller familj med låga inkomster som kan anses vara nödvändiga med tanke på personens och familjens överlevnad.

Dessutom påminner social- och hälsovårdsministeriet kommunerna om skyldigheten enligt 11 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) att efterskänka eller nedsätta en avgift som fastställts för socialvårdsservice och en sådan avgift för hälsovårdsservice som bestämts enligt en persons betalningsförmåga om den äventyrar förutsättningarna för personens eller familjens försörjning eller förverkligandet av personens lagstadgade försörjningsplikt. Klienterna inte ska behöva ty sig till utkomststöd för att klara av klientavgifterna.

Kommunen kan avbryta arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

På grund av smittorisken är det svårt att genomföra många former för arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, eftersom det är skäl att undvika vistelse i lokaler med fler än 10 personer. Också arbetsplatser kan ha undantagsarrangemang. I egenskap av anordnare av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan kommunen avbryta denna verksamhet för den tid epidemin pågår, om den inte kan genomföra verksamheten på något annat sätt. Detta förutsätter att arbets- och näringsbyrån och den som deltar i verksamheten har informerats om avbrottet. Medan verksamheten är avbruten förlorar klienten inte sin förmån och utkomststödet sänks inte. Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte kan också fortsättas, om kommunen kan ordna den på något annat sätt och om man kommer överens om det med klienten. I dessa fall kan man till klienten betala de kostnadsersättningar som hänför sig till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte. I varje fall ska kommunen se till att ingens rätt till oundgänglig omsorg och försörjning äventyras.

Viktigt att trygga hemservice för äldre och personer med funktionsnedsättning

I enlighet med regeringens riktlinjer förpliktas personer över 70 år att undvika närkontakt med andra människor i den mån det är möjligt, det vill säga att hålla sig i förhållanden som motsvarar karantän. Detta innebär att det i kommunerna finns ett stort antal sådana personer som inte tidigare har fått hemvård, men vars hjälpbehov nu måste tillgodoses, t.ex. när det gäller att handla och gå på apoteket. Kommunen ska informera invånare över 70 år om var de vid behov får hjälp.

Skyddet av klienter som får hemvård, tryggheten av kontinuiteten i hemvården och den övriga vården samt tryggheten av välfärden och funktionsförmågan för hemvårdsklienterna är en del av den normala hemvårdsverksamheten, som ska fortsätta även under undantagsförhållanden. Möten ska undvikas och bl.a. dagverksamhetsgrupper ska vid behov organiseras på annat sätt på grund av risken för infektioner. Anvisningarna som gäller hemvård för äldre kan tillämpas

även på ordnandet av hemvård, boendeservice och personligt stöd för andra sårbara riskgrupper, såsom person med funktionsnedsättning.

Den läkare som i kommunen eller sjukvårdsdistriktet ansvarar för smittsamma sjukdomar kan med stöd av 63 § i lagen om smittsamma sjukdomar besluta att den som insjuknat eller med fog misstänks ha insjuknat ska hållas isolerad. Isoleringen kan också genomföras i personens egen bostad som hemsjukvård enligt 25 § i hälso- och sjukvårdslagen.

Smittorisken ska minimeras genom att försöka se till att klienten ges vård av en och samma vårdare. Dessutom ska det ses till att man har utsett en egen vårdare för varje klient inom hemvården. Klienterna inom hemvården bör veta vilket servicenummer de ska kontakta under olika tider på dygnet om det behövs. Hemvårdspersonalen ska skydda sig enligt arbetsgivarens anvisningar.

Besöksförbud i enheterna med vård dygnet runt

Kommunerna uppmanas att ge sina egna och privata enheter för vård och service dygnet runt anvisningar om de åtgärder som i den rådande situationen behövs för bekämpning av smittsamma sjukdomar vid enheterna (17 § i lagen om smittsamma sjukdomar). Som en särskild smittskyddsåtgärd ombeds kommunerna anvisa cheferna vid kommunens enheter med vård dygnet om att de ska införa besöksförbud i enheterna. Genom besöksförbudet förbjuds alla andra än nödvändiga besök i enheter inom social- och hälsovården (sjukhus, vårdinrättningar och boendeserviceenheter). Nödvändiga besök till exempel hos kritiskt sjuka och barn kan tillåtas beroende på situationen. Förbudet träder i kraft omedelbart och gäller fram till den 13 maj 2020. Klienter med symptom ska vårdas i sitt eget rum åtskilda från andra klienter, förutsatt att de inte är i ett sådant skick att de behöver sjukhusvård.

Viktigt med samarbete mellan socialvården och hälso- och sjukvården

Samarbete och god informationsgång mellan hälso- och sjukvården och socialmyndigheterna är särskilt viktigt under epidemin. Inom hemsjukvården, hemvården och boendeenheter inom socialvården iakttas samma bekämpningsåtgärder som inom hälso- och sjukvården när det gäller personer som insjuknat i luftvägsinfektion. Det ska säkerställas att vårdpersonalen har tillräckligt med andningsskydd och skyddskläder genom att dessa koncentreras till personer som behandlar patienter med luftvägsinfektion eller patienter med bekräftad koronavirusinfektion. Det kan vara nödvändigt att begränsa andra aktörers möjligheter att beställa och använda skyddsutrustning.

Ytterligare information:

- [https://www.terveyskyla.fi/infektiotalo/epidemiata/koronavirus-\(covid-2019\)](https://www.terveyskyla.fi/infektiotalo/epidemiata/koronavirus-(covid-2019))
<https://www.terveyskyla.fi/koronabotti/>
- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-covid-19>
- [https://www.terveyskyla.fi/infektiotalo/epidemiata/koronavirus-\(covid-2019\)/huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen](https://www.terveyskyla.fi/infektiotalo/epidemiata/koronavirus-(covid-2019)/huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen)
- <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/koronavirukseen-liittyva-huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen/Pages/default.aspx>
- https://kotouttaminen.fi/sv/artikeln/-/asset_publisher/ota-kayttoosi-monikieliset-materiaalit-koronaviruksesta

- https://stm.fi/sv/artikeln/-/asset_publisher/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-aiemmin-annettuja-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilanteessa
- <https://stm.fi/documents/1271139/21429433/STM+ohje+vuosilomalain+ym+poikkeukset+060420.pdf/0e6a430b-0bbe-e6f0-d5ea-79117f051d84/STM+ohje+vuosilomalain+ym+poikkeukset+060420.pdf>
- <https://stm.fi/documents/1271139/21429433/Liikkumisvapaus+sosiaalihuollon+toimintayksik%C3%B6iss%C3%A4/c6a06c8b-1724-24c5-e8a8-778b0c093127/Liikkumisvapaus+sosiaalihuollon+toimintayksik%C3%B6iss%C3%A4.pdf>